

Zápis ze závěrečného oponentního řízení projektu LR1308

(podklad)

1. **Identifikační číslo projektu:** LR1308
2. **Název projektu:** Národní knihovna ČR – rozvoj informační infrastruktury VaVal pro humanitní obory
3. **Akronym projektu:** NL 4 HSS
4. **Příjemce:** Národní knihovna ČR
5. **Řešitel projektu:** PhDr. Hanuš Hemola
6. **Datum a místo konání oponentního řízení:** 23. 11. 2017, sídlo poskytovatele - MŠMT, budova E, míst. E106, Karmelitská 7, Praha 1- Malá Strana
7. **Doba řešení projektu** stanovená smlouvou - termín zahájení: VII/2013
- termín ukončení: XI/2017
8. **Posuzovaná etapa řešení projektu:** VII/2013 - IX/2017 (závěrečná)
9. **Zhodnocení průběhu, výsledků a splnění cílů řešení projektu stanovených smlouvou:**

a) Splnění cílů řešení projektu stanovených smlouvou, průběh řešení projektu:

Hlavním cílem projektu bylo upevnění a další rozvoj informační infrastruktury pro poskytování informací z oblasti humanitních a společenských věd (dále HSS) pro sféru vědy, výzkumu a inovací (dále VaVal) v České republice prostřednictvím zpřístupnění 18 titulů multioborových a oborově specializovaných databází v konsorciálních a individuálních licencích a zabezpečení primárních dokumentů prostřednictvím mezinárodních meziknihovnických služeb. Tento cíl se podařilo naplnit i v obtížné situaci, kdy bylo třeba reagovat na nevýhodný kurz české koruny vůči zahraničním měnám (více viz v ekonomických komentářích dále).

Přes poměrně dramatická vyjednávání při navyšování finanční spoluúčasti, kdy několik institucí avizovalo v průběhu roku 2015 odchod z konsorcií, tak nakonec došlo pouze k jedné změně, která však nenastala z finančních důvodů. Mezinárodní baptistický teologický seminář ukončil k závěru roku 2015 svoji působnost v ČR a od začátku roku 2016 bylo ukončeno i jeho členství v konsorciu pro zpřístupnění Academic Search Complete právě z důvodu přestěhování instituce do zahraničí. Tato změna však nijak negativně neovlivnila další řešení projektu. Překvapivě nedošlo u celkového počtu uživatelů-jednotlivců, který zahrnuje počet vědeckovýzkumných pracovníků, vyučujících, studentů v přepočtu na FTE ani v tomto roce k žádné výrazné změně ve využití EIZ.

Podrobnosti k jednotlivým titulům EIZ ze základní nabídky databází firmy EBSCO, multioborovým titulům EIZ v individuálních licencích pro NK ČR a sestavě titulů pro hudbu a hudební vědu v konsorciálních a v individuálních licencích, ke dvěma titulům pro knihovnictví a informační vědu v konsorciálních licencích a ke čtyřem titulům zabezpečujícím informačně slavistiku v individuálních licencích jsou uvedeny ve zprávě. Jeden z uživatelů EIZ, Mezinárodní baptistický teologický seminář ukončil v r. 2016 účast v projektu.

Součástí cílů projektu bylo i zajištění přístupu k primárním dokumentům prostřednictvím mezinárodních meziknihovnických služeb (MMS). Poskytování MMS patří pro knihovny mezi finančně náročné služby, u nichž má cena často vliv na rychlost a kvalitu dodání od jednotlivých dodavatelů. Projekt podporou nákupu IFLA voucherů, které vydává IFLA - Mezinárodní federace knihovnických sdružení a institucí a mezinárodně jsou v meziknihovním styku uznávány a hojně používány jako platidlo s pevnou hodnotou, měl zabezpečit zvýhodněný přístup k primárním dokumentům, které nejsou přístupné elektronické podobě.

Oponentní rada konstatuje, že byly splněny cíle projektu v rozsahu stanoveném smlouvou.

b) Výsledky¹ řešení projektu:

Projekt zabezpečil kontinuální přístup k ověřené a průběžně inovované nabídce elektronických informačních zdrojů (dále EIZ) z HSS, kterou Národní knihovna České republiky (dále NK ČR) systematicky

¹ Text bude využit zadavatelem pro databázi CEP.

buduje od konce 20. století pro profilové uživatele ze sféry VaVal jak v rámci individuálních, tak i konsorciálních licencí ve spolupráci s relevantními informačními, akademickými a výzkumnými institucemi. Základem podporované nabídky byly jak primární, tak i sekundární multioborové EIZ s tematickým těžištěm v HSS a specializované EIZ pro zabezpečení tzv. malých oborů (hudba a hudební věda; knihovnictví a informační věda; slavistika). Projekt zabezpečil standardní zpřístupnění celkem 18 titulů EIZ z HSS v rámci licenčních podmínek pro pracovníky sféry VaVal, resp. dalším cílovým skupinám buď v nativním rozhraní jednotlivých databází a pokud to bylo účelné v prostředí elektronických katalogů jednotlivých uživatelů (členů konsorcií) nebo v prostředí multivyhledávacích nástrojů (Jednotná informační brána, portál knihovny.cz, oborové brány, případně v prostředí discovery services).

V případě poskytování mezinárodních meziknihovních služeb prostřednictvím systému IFLA Vouchers, což je programu LR ojedinělá aktivita, bylo v letech 2013 – 2017 rozděleno mezi čtyři knihovny (Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna, Vědecká knihovna v Olomouci a Národní technická knihovna) celkem 17 500 full voucherů a 1 750 half voucherů. Do 30. 9. 2017 knihovny použily z celkového objemu získaných IFLA voucherů 72,5 % full voucherů a 77,9 % half voucherů, s jejichž pomocí dodali pro své kmenové uživatele či uživatele jiných českých knihoven 11 585 primárních dokumentů ze zahraničí, které jinak nejsou v ČR dostupné.

Výsledky řešení projektu podrobně rozepsané v závěrečné zprávě oponentní rada přijímá bez výhrad.

c) Využitelnost a využití výsledků řešeného projektu

Uživatelská základna byla tvořena širokou škálou institucí, nejrozsáhlejší zastoupení bylo ze strany vysokých škol (22). Mezi uživateli byly dále zastoupeny výzkumné ústavy AV ČR a specializované výzkumné instituce (8), odborné a krajské knihovny (12) a další instituce (6).

Počet uživatelů-jednotlivců ze specializovaných krajských vědeckých knihoven představoval na 20% z celkového počtu registrovaných čtenářů.

NK ČR dlouhodobě buduje informační infrastrukturu pro sféru VaVal prostřednictvím multioborových a specializovaných zdrojů v rámci své informační gesce. Svoji dlouhodobou činností při produkování digitálních knihoven (Manuscriptorium, Kramerius, WebArchiv) a pořizováním vyrovnané skladby jednotlivých titulů EIZ přispívá NK ČR k tvorbě virtuálního badatelského prostředí v ČR. NK ČR jako dominantní poskytovatel informací je rovněž významným řešitelem projektů vědy a výzkumu a jako výzkumná organizace rovněž cílovým uživatelem zpřístupňovaných EIZ, což je podmínkou pro vlastní základní výzkum, aplikovaný výzkum nebo experimentální vývoj, více viz <http://www.nkp.cz/o-knihovne/projekty-a-programy/nk-vyzkumna-organizace>.

NK ČR zhodnocuje výsledky projektu mj. i ve spolupráci s dalšími organizacemi pod vedením Institutu formální a aplikované lingvistiky Univerzity Karlovy na přípravě konstituování velké výzkumné infrastruktury DARIAH-CZ: Digitální výzkumná infrastruktura pro umění a humanitní vědy. Mimo výše zmíněné aktivity na přípravě velké výzkumné infrastruktury DARIAH-CZ se aktivně členové řešitelského týmu (dr. Nová a dr. Hemola) podíleli na přípravě projektu CzechELib. Dr. Nová je členem odborné rady CzechELib.

Příjemce zajistí kompletizaci statistik využití pořízených EIZ doplněním dat za rok 2017, jejich vyhodnocení a doplnění údajů do závěrečné zprávy projektu.

d) Odborná úroveň řešení projektu:

Oponentní rada konstatuje, že projekt byl řešen na vysoké odborné úrovni. Řešitelský tým byl složen z kvalifikovaných odborných pracovníků Národní knihovny ČR, kteří se problematice zpřístupnění EIZ dlouhodobě věnují a mají zkušenosti s konsorciálními způsoby akvizice EIZ. Byla naplněna i podmínka znalosti oborové problematiky - v týmu byli zastoupeni pracovníci ze specializovaných oddělení NK ČR - pro knihovnictví, hudbu, slavistiku, MVS atp. Vysoká profesionalita měla nesporně příznivý dopad na míru využití zpřístupňovaných EIZ.

e) Srovnatelnost řešeného projektu s obdobnými řešeními na analogické úrovni v ČR i v zahraničí:

Uživatelé z oblasti vědy a výzkumu humanitních oborů měli tedy díky realizaci projektu přístup k informačním zdrojům, standardně užívanými ve vyspělých zemích. V programu ojedinělé aktivity, zajištění přístupu přímo k primárním dokumentům prostřednictvím mezinárodní meziknihovní výpůjční služby (MMVS) prostřednictvím IFLA Vouchers bylo využito dle statistik ve více než 11,5 tisíce případů. Projekt přispěl ke kvalitativně vyššímu standardu informačního zabezpečení umožňující mnohem rychlejší, rozsáhlejší a efektivnější globální výměnu informací a znalostí běžnou ve znalostní společnosti. Umožnil také větší informovanost o výsledcích české vědy, o čemž svědčí přítomnost českých časopisů v mezinárodně uznávaných databázích.

10. Účelnost využití finančních prostředků:

Prostředky vynaložené na realizaci projektu plně odpovídají dosaženým výsledkům a jejich čerpání bylo účelné. Z předložených dokumentů je zřejmé, že příjemce po celou dobu řešení projektu vynakládal prostředky projektu pouze na poskytovatelem uznané náklady a za smlouvou stanoveným účelem. Současně důsledně dodržoval vymezený rámec projektu a předmět podpory. Řešení projektu probíhalo vyváženě a dle předpokladů a plánu. Ekonomické přínosy projektů vyplývají z konsorciálního způsobu akvizice a nákupu jednotlivých EIZ. V řadě případů by jednotlivé zapojené instituce některé z EIZ vůbec nepořídily - finanční nároky by přesáhly jejich možnosti. Konsorciální řešení výrazně snížilo náklady na získání přístupu k EIZ pro jednotlivé členy. Tento přístup k EIZ, zvláště k nákladným službám zahraničních poskytovatelů, je jednoznačně ekonomický výhodný a efektivní. Pořízení stejného rozsahu služeb jednotlivými institucemi by znamenalo výrazné navýšení cen - to vše dokládá efektivitu vynaložených prostředků a ekonomickou výhodnost sdružení institucí do konsorcií. To se mj. projevilo i za situace, kdy kurz české koruny k zahraničním měnám v důsledku intervencí ČNB, poznamenal celkovou částku za poskytované EIZ. Jedinou drobnou komplikací bylo ukončení členství jedné instituce (Mezinárodní baptistický teologický seminář ukončil svoji působnost v ČR) v konsorciu u dtb Academic Search Complete. Dr. Nové se podařilo vyjednat s dodavatelem snížení ceny, která byla následně upravena dodatkem ke smlouvě s dodavatelem.

V posledním roce řešení projektu se opět projeví důsledky intervence ČNB a příjemce byl nucen vlivem kurzových rozdílů navýšit svůj finanční podíl na EIZ za přispění zúčastněných uživatelů EIZ o 2 753 tis. Kč, aby cíle stanovené proto tento rok mohly být beze zbytku naplněny. **Poskytovateli se proto doporučuje uznat toto navýšení v plné výši.**

Vzhledem k tomu, že vypořádání projektu se státním rozpočtem řádně proběhne **k 15. 2. 2018**, tj. až po termínu, k němuž musela být odevzdána závěrečná zpráva, je nutné, aby **příjemce zajistil následnou finalizaci finančních položek a zprávu doplnil aktualizovanými údaji.**

11. Závěr oponentního řízení - výsledné stanovisko oponentní rady přijaté hlasováním**a) Celkový výsledek hodnocení řešení projektu:**

Oponentní rada doporučuje poskytovateli hodnotit projekt a jím dosažené výsledky v kategorii

B) Projekt splnil stanovené cíle v rozsahu stanoveném smlouvou o poskytnutí podpory a byly získány kvalitní výsledky na národní úrovni (v IS VaVal odpovídá známce: „U - úspěš podle zadání“).

b) Souhrnné stanovisko oponentní rady a odůvodnění výsledku hodnocení:

Projekt zajistil přístup k již ověřeným EIZ z oblasti humanitních oborů, příjemce podpory, NK ČR, buduje pro své uživatele a to i ze sféry vědy a výzkumu. Díky konsorciálnímu zabezpečení mohly těchto služeb využít i další instituce v rámci celé ČR. Zajímavou aktivitou byla i podpora národních center mezinárodní meziknihovní výpůjční služby (MMVS) prostřednictvím systému IFLA Vouchers, které

umožnily výpůjčky primárních dokumentů. Projekt ukázal důležitost dlouhodobých smluv a konsorciálního řešení pro akvizici a využívání EIZ a představuje jeden ze základních způsobů řešení přístupu k oborovým elektronickým informačním zdrojům - zde v oblasti humanitních věd, respektive tzv. malých oborů, jako je hudba, hudební věda, muzikologie, informační věda a knihovnictví, slavistika, které nezdávka nebývají v samém centru pozornosti při zabezpečování klíčových podmínek pro vědu a výzkum. Kvalitní oborové EIZ, přinesly nejnovější odborné informace, které dnes tvoří nezbytnou součást vědeckých, pedagogických a badatelských aktivit a pro další rozvoj oboru jsou klíčové a nezastupitelné i v těchto někdy opomíjených oborech.

Oponentní rada důrazně upozorňuje poskytovatele na důležitost a nezastupitelnost budoucího informačního zabezpečení EIZ pro tzv. minoritní obory v oblasti HSS (např. muzikologie, umělecké obory, lingvistika, knihovnictví, literární vědy atp.). Kontinuita by měla být zajištěna formou podpory z veřejných prostředků na celostátní úrovni vzhledem k nereálnosti zahrnutí těchto zdrojů do portfolia CzechELib.

Příjemce zajistí doplnění závěrečné zprávy o statistiky a jejich vyhodnocení podle bodu 9, písm. c) a o upřesnění finančních položek podle konečného stavu čerpání uznaných nákladů projektu po vypořádání podpory se státním rozpočtem podle bodu 10. Doplnění závěrečné zprávy se zašle poskytovateli nejpozději do 15. 3. 2018.

c) **Tisková zpráva o výsledku hodnocení:**

Celkové zhodnocení výsledků a přínosu projektu v češtině a s uvedením anglického ekvivalentu:

<i>hodnocení výsledků a přínosu v čj.</i>	<i>hodnocení výsledků a přínosu v aj.</i>
Projekt LR1308 „Národní knihovna ČR – rozvoj informační infrastruktury VaVal pro humanitní obory“ úspěšně a efektivně zpřístupnil 18 titulů elektronických informačních zdrojů v konsorciálních i individuálních licencích pro zabezpečení VaVal v oblasti humanitních oborů – DB EBSCO, knihovnictví a informační věda, hudba a hudební věda a slavistika. Podpořil čtyři nejvýznamnější centra mezinárodních meziknihovnických služeb (IFLA Vouchers).	Project LR1308 ‘The National Library of the Czech Republic - Development of Information Infrastructure for research, development and innovation in the humanities and social sciences’ gave effective access to 18 titles of electronic information sources in the consortium and/or individual licenses for R & D & I in the humanities and social sciences - DB EBSCO, in Library and Information Science, in Music and Music Science and in Slavonic Studies. The project supported four of the most important centres of the international ILL by IFLA Vouchers.

12. Účastníci oponentního řízení

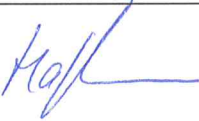

a) Předseda a členové oponentní rady:

Jméno	Zaměstnavatel	Podpis
Ing. Aleš Brožek <i>(člen odborného poradního orgánu poskytovatele)</i>	Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem	

Program LR

č. j.: MSMT-453/2017-10

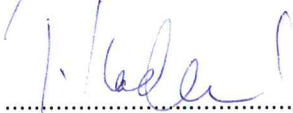
PhDr. Ivana Laiblová Kadlecová (předsedkyně odborného poradního orgánu poskytovatele)	Knihovna AV ČR, v. v. i.	_____ ²⁾
PhDr. Hana Pessrová, CSc. (oponentka projektu)	nezávislá expertka	
PhDr. Zuzana Hájková (oponentka projektu)	Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích	
Ing. Jana Hakenová (zástupce poskytovatele - tajemnice odborného poradního orgánu poskytovatele a administrátorka programu LR)	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	

b) Další účastníci oponentního řízení:

Jméno	Zaměstnavatel	Podpis
PhDr. Hanuš Hemola (řešitel LR1308)	Národní knihovna ČR	
Mgr. Adolf Knoll (pověřen zastupováním příjemce)	Národní knihovna ČR	

V Praze dne 23. listopadu 2017

Za správnost:

.....
podpis předsedy oponentní rady

²⁾ Podpis předsedy oponentní rady až v závěru dokumentu.

